

IANCU LAURA
Kettőségben

Van-e különbség öröm és bánat, boldogság és szenvedés között? A szakértők tudni vélik, van. Akárhogy is állunk különbség dolgában, egyvalamiben bizonyosan azonos a kettő, abban tudniillik, hogy egyik sem örök. És nem is állandó. Talán még az is állítható, hogy a kettő párban jár. Akkor ismerjük fel az egyiket, ha a másik úgy van jelen, hogy nincs jelen. Az egyik hiánya teszi élhetővé, érezhetővé a másikat.

Weöres Sándor költészete és a vele párban járó Kodály Zoltán zenéje óvodás korunktól fogva része az életünknek. A költő játékossága, derűje, tárgyias(ult) lírája sokáig elfedte a szerzői ént, a személyt, aki irodalmi fikciókban, főhősök viselkedésében, világlátásában rejtőzött el. A szubjektív és a tárgyiasult költészet olyan divathullám, költői eszköz volt, amely Weöres Sándor alkotói életén is átvonult. A költő halála előtt szűk két esztendővel, 1987-ben megjelent *Kútbanező* című kötet versei a két hullám összeérését, egybefolyását testesítik meg. A következőkben idézett kétsoros Weöres-vers két alkalommal fordul elő a kötetben, nem kétséges, hogy nem nyomdhiba és nem a véletlen folytán. „Csukott ajtó csukott ajtóra néz. / És hányan laknak köztük számolatlan!” A szubjektum kimeréskedik, éspedig a maga rettegő, félelmekkel

teli valójában, előbújik rejtekhelyéről, a zárt ajtók, az álarcok mögül. A lélek csupaszon áll a kozmikus ítélet elé. *Aranyzinór* című versében írja: „Szeretnék egy gondolatot / mely mint aranyzinór / elfelezi az éjet / s már másikat sodor”. Az elhallgatott, elcsitított, megszelídített éjszakák, az élet átlépett szakaszai az ember nyomába erednek, s hol kísértet, hol pedig árnyék alakban rátelepednek. „Két költő van” – írja, „az egyik v(Weöres) / a másik én”. „A toll másként fog / mint amit írok”. A kútbanező szembesült a kettőséggel, amit a világban és immár saját magában is felismert. Azt is felismerte, hogy ezt a kettőséget nem lehet elválasztani egymástól, az embernek nem áll szabadságában egyik vagy másik választása. „Futok és magamtól futok (...) / Segítsetek, orvosok, / élet és halál urai, / hogy ne kelljen szégyenszemre / kétarcú bolondot járnom, / de a kettőséget / egyben viselnem.”

A kettőséget egyben viselni. De végső soron mi is ez a kettőség? Anyag és szellem. Szenvadás és boldogság. Egyik a másik nélkül értelmetlen. Weöres ezt az összefonódottságot, ok-okozati összefüggést úgy fogalmazta meg: „A lámpa nem látja önmaga fényét. A méz nem érzi önmaga édességét”. Kodály pedig azt találta mondani: „Lehet élni zene nélkül is. A sivatagon át is vezet út. De mi (...) azt akarjuk, hogy az ember ne úgy járja végig élete útját, mintha sivatagon menne át, hanem virágos réteken.” Mindezt úgy, hogy egy pillanatig sem feledi: semmi sem örök. Semmi. Tehát a semmi sem.

Weöres Sándor, Kumar indiai író, Vargha Balázs
Balla Demeter felvétele (PIM Művészeti és Relikviatár)